

"Sports: Not Just for the Greeks"-

Rav Kook on: Why the Ideal Jew is Physically Fit

1. **הראי"ה קוק, אורות המלחמה ב-** אנו מסתכלים בדורות הראשונים, המסופרים בתורה, בנביאים ובכתובים, אותם הדורות שהיו עסוקים במלחמה, – והם הם **הגדולים** שאנו מתיחסים אליהם בידידות וגדלת-קדש... **מלחמת קיומם, קיום האומה, מלחמת ד' היתה בהכרה פנימית.** עזיזים היו ברוחם וידעו בעמק החשך לבחר בטוב ולסור מן הרע, "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע". כשאנו מתבוננים אליהם, הננו בכל ההופעה הרוחנית שאנו כל-כך שוקקים לה, משתוקקים **לאמוצם**, לכח החיים החטוב והגבוש, האיתן והמוצק, ששכן בקרבם, ומתוך תשוקה זו, כחנו הרוחני מתאמץ וכח-גבורתנו מתעדן, ואותן הנשמות החזקות **חוזרות לחיות בנו כימי עולם.**
2. **אוצרות הראי"ה (מהד' תשמ"ח), עמ' 50-** תנה לי תנה גבורת חפץ, הושיט לי נא כדורי נפץ, אנפץ בהם טירות ומגדלים... והדברים כחצים יקלעו מטרותם... "ישמח לבי", **עולת ראייה**, עמ' ריא - לעת יקיץ אריה ולביא... וחלשים נדכאים ימלאו גבורה, **עין איה**, שבת ב, עה - שרירים חזקים מלאים גבורה.
3. **אורות, עמ' כד-** את הגוף אין אנחנו עוזבים, לא את הגוף הפרטי ולא את הגויה הלאומית... עז וגבורה, חשק ואבירות, אמונה ונצחון-עז...
4. **רמב"ן, בראשית פרק כט, ב-** וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה - יאריך הכתוב בספור הזה להודיענו כי קווי ה' יחליפו כח, ויראתו תתן עוז, כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עיף, ויגל לבדו האבן אשר היו צריכים אליה כל הרועים, וגי' עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים כלם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל:
5. **הנצי"ב, העמק דבר, שמות יז, ט -** בחר לנו אנשים. גבורים כדרך מלחמה בדרך הטבע, ובת"י איתא אלו בעלי פקודיא. היינו גבורים במלחמתה ש"ת. שהמה מסוגלים ביחוד למלחמה טבעית כמש"כ כ"פ:
6. **אדר היקר, עמ' נו- נז-** גבורת קדש, המיוחדת באופיה הישראלי המיוחד... **המלאים באהבת עמם וארצם**... מי בכל העמים כמונו שמאס את הגבורה היבשה והקשה, הגבורה שכולה חמרית העקובה מדם... שפלות ובהמות גסה... אמנם רק אנחנו עלולים הננו לסבב **התקדמות מוסרית** גדולה בעולם, כשנשאוב חפץ תחייתנו ממקור ברית ד' אשר עמנו לעיני כל הגויים, רק אז נוכל להיות **כמבשרי שלום וצדק**, בהשקט ובבטחה תהיה גבורתנו, וזאת היא **הגבורה המיוחדת לנו** מידי אזור ישראל בגבורה, תאזרנו עז וחיל, כשתהיה נשאבת ממקור גבורתנו מאז מעולם... כשנכשיר את עצמנו להבין, שהצביון העברי, ודוקא החפץ ללכת קוממיות, לא יוכל לעולם להפרד מקשר שם ד' א-להי ישראל...
7. **ערפלי טוהר, עמ' נ-** העוז וההדר **מתהרמנים**, וגבורת האמת וזיו השירה בצורותיהם היותר שלימות מתחברים יחד.
8. **מגד ירחים, כסלו, תרע"ב-** גבורת אמת תמצא, רק במקום שאור א-להים שמה.
9. **מדבר שור, עמ' רעא-** ע"כ **לבשתהו אמו בגדי עשו** וחיצוניותו היתה דומה לעשו, שזה היה ג"כ צורך אל הברכות, שע"י ידי עשו ישכלל תכלית 'קולו של יעקב'... **שימוש במידותיו של עשו... לתכלית טוב**...
10. **עין איה, ברכות ט, יד-** ... הגבורה הגופנית... שהוא כולל הכוחות הטבעיים **הדרושים לתקומת לאום**. כח הגוף וכשרון חכמה ומחשבה, שראשיתה תודע בחכמת חרש וחושב... בכלי משחית להשתמש בהם להגדיל העצמה במקום שהגבורה הגופנית הפשוטה כבר אזלת ידה. **רק** במקום שאלה הכללים של התגבורת העצמית וענפיהם התלויים בהם לא יוכלו להועיל, אז יראה לנו צור ישראל חסדו להושיענו באורח נס ופלא.
11. **עין איה, ברכות א, קא -** וגם על ההשגחה האלקית ראוי שיקבע בנפשו שלא יאתה להיות סומך כ"א **במה שאין ידו מוגעת להשתדל בעצמו.** כי כל מה שידו מגעת, זוהי השלמות שהשפיעה ההשגחה הא- להיות לתן לו כח לעשות חיל, כדי שיהי' בידו טובו.

12. **שמואל ב, י**, יב- חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי א-להינו ודי' יעשה הטוב בעינינו.
13. **תהלים קטו, טז**- השמים שמים לדי' והארץ נתן לבני אדם. לא המתים יהללו י-ה ולא כל ירדי דומה.

14. **דברים ו, טז**- לא תנסו את ה' אלהיכם".

15. **שבת דף לב ע"א**- לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס - שמא אין עושין לו נס.

16. **שולחן ערוך, אורח חיים הלכות שבת סימן שכט**- כל פקוח נפש דוחה שבת, והזריז הרי זה משובח.

17. **שולחן ערוך, חושן משפט סימן תכו, א**- הרואה את חברו טובע בים, או לסטים באין עליו... ויכול להצילו הוא בעצמו... ולא הציל... עובר על לא תעמוד על דם רעך (ויקי' יט, טז).

18. **רמב"ם הלכות שבת פרק ב, ג**- כשעושים דברים האלו אין עושין אותן לא ע"י גוים ולא ע"י קטנים... אלא ע"י גדולי ישראל וחכמיהם [חידושי הר"ן, שבת מ ע"א: שמא יאמרו הרואים בקושי התירו פקוח נפש...]. ואסור להתמהמה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה שנאמר (ויקי' יח) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם' ולא שימות בהם, הא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם, ואלו המינים שאומרים שזה חילול שבת ואסור עליהן הכתוב אומר (יחזאל כ) 'וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם'.

19. **שם, כג**- ובכל מקום אם באו על עסקי נפשות או שערכו מלחמה או שצרו סתם, יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת, ומצוה על כל ישראל שיכולין לבוא לצאת ולעזור לאחיהם שבמצור ולהצילם מיד הגוים בשבת, ואסור להן להתמהמה למוצאי שבת, וכשיצילו את אחיהן מותר להן לחזור בכלי זיין שלהן למקומם בשבת כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא.

20. **שופטים ה- אורו מרוז** אמר מלאך ד' ארו ארור ישביה כי לא באו לעזרת ד' לעזרת ד' בגבורים.
תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תברך. מים שאל חלב נתנה בספל אדירים הקריבה חמאה. ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים והלמה סיסרא מחקה ראשו ומחצה וחלפה רקתו. בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד:

21. **בבלי, נזיר, כג ע"ב**- תבורך מנשים יעל אשת חבר הקני מנשים באהל תבורך", מאן נשים שבאהל? שרה, רבקה, רחל ולא. א"ר יוחנן: שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה, שנאמר: 'בין רגליה כרע נפל שכב וגו'.' (רש"י: על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו).

22. **ר"י לנדאו, שו"ת נודע ביהודה מהד"ת- יורה דעה, סי' קסא**- שאמרו רז"ל בכל מתרפאין חוץ מע"ז וג"ע וש"ד א"כ כשם שאין מתרפאין בשלש עבירות הללו כך אין מצילין בהם נפשות... ואסתר שאני שהיתה להצלת כלל ישראל

23. **סוטה מד ע"א-ב** הירא ורך הלבב... בד"א - במלחמות הרשות, אבל במלחמות מצוה הכל יוצאין, אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה.

24. **ר"י אלבון, ספר העיקרים, מאמר ד, לה**- אמר 'אתה גבור לעולם ד' מחיה מתים אתה ורב להושיע'... ואין גבורתך כגבורת בשר ודם, כי גבורת ב"ו היא להמית את החיים וגבורת הש"י בהפך שהיא "להחיות את המתים"... כי גבורת בשר ודם היא להשפיל את האנשים ולהכניעם, וגבורת הש"י הוא **בהפך**, שהוא 'סומך נופלים', וכן גבורת ב"ו להכות ולפצוע ולהחליא, והש"י בהפך שהוא 'רופא חולים'.

25. **גנזי הראיה, איגרות, עמ' קנח**- כאשר יבא גוי לא חסיד ויתנפל על גוי צדיק בריבו, ובלא משפט עמים רק בכח הזרוע ירצה לנשל עם מאחוזתו, לפגע חסנו וכבודו, קנאת עם כזאת שהיא מתעוררת לחמת נקם ולמלחמת מגן, קנאת ד' צבאות היא, **קנאת הצדק שהוא אור אלהי עולם** בעולמו.

26. **אגרות הראיה ב, עמ' רפז** (ראו פרטי המעשה אצל רצב"י קוק, צמח צבי, עמ' נג)- "הקנאה הלאומית אשר עוררת עליה ולמדת אותה מהאוסטרי, גם היא אש-קודש היא בטבעה של הנשמה הבריאה והטהורה קבועה... מצוה להביא מן ההדיוט קנאת-עם טבעית".

27. **גנזי הראיה, עמ' פב**- איזה ראייה צריך על זה שראוי **לאהוב את כלל ישראל ולהשתדל** בתקנתו וכבודו כפי האפשרי?!

28. **מאמרי הראיה, "על דעת ד' ומלחמות ד'", עמ' 508-** אין לנו כלל להתבוסש באותן המלחמות אשר עשינו לצרכי תקומתנו ובאותה המשטמה אשר עוררנו בלבבנו נגד הקמים עלינו להכחיד את קיומנו אילו אם היתה רק **מלחמת חיים פשוטה**. גם היא אינה בושה במקום שאינה בנויה ע"פ עוות משפט. **וקל וחומר** שמעמד חיינו בעולם הוא **אור העולם**.
29. **גנזי ראיה, עמ' 78-** כי אנחנו הושפלנו בגלות בעוה"ר, עד שגאון לאומי אין לנו מרגישים... שאיפה לגדולה לאומית, ושחרור היינו לאפוקי שפלות הנפש ועבדות, ובלתי הרגשת חרפה ובוז של לעג השאננים.
30. **השגות הרמב"ן, ספר המצוות,** עשה ד- שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן הא-ל יתברך לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתינו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם (במ' לג, נג) "והורשתם את הארץ וישבתם בה".
31. **חזון הגאולה, עמ' רכב-** חלילה לנו להתבטל מהמצוה **החמורה שבחמורות** של כיבוש ארץ הקודש וקנינה... שאין שום התנצלות להתבטל ממצוה חיובית.
32. **שבת הארץ ג (תשס"ז), פי' הראי"ה על הלכות שמיטה ויובל יג, יב-** אבל כשכל ישראל יוצאין למלחמה, מחויבים גם הם [שבט לוי] לצאת. ומלחמה של כלל ישראל זאת היא גם כן עבודת ה'. שכל מי שהוא מיוחד יותר לעבודת ה', הוא שייך לה יותר משאר כל העם.
33. **שמואל א, יז- יז** (י) ויאמר הפלשתי אני חרפתי את מערכות ישראל היום הזה תנו לי איש ונלחמה יחד... ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם ד' צבאות א-להי מערכות ישראל אשר חרפת: (מו) היום הזה יסגרך ד' בידי והכיתך והסרת את ראשך מעליך ונתתי פגר מחנה פלשתים היום הזה לעוף השמים ולחית הארץ וידעו כל הארץ כי יש א-להים לישראל.
34. **יחזק' לו, כ-** ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר להם **עם ד' אלה ומארצו יצאו:**
35. **דניאל ט- יח** הטוה א-להי אונך ושמע פקח עיניך וראה שממתינו והעיר אשר נקרא שמך עליה כי לא על צדקתינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים. (יט) א-דני שמעה א-דני סלחה א-דני הקשיבה ועשה אל תאחר, למענך א-להי **כי שמך נקרא על עירך ועל עמך**.
36. **סנהדרין נח ע"ב-** הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכניה, שנא' מוקש אדם ילע קדש.
37. **ספר החינוך, מצוה תקכה-** שלא לערוץ מפני האויב במלחמה- משרשי המצוה שיש לכל אחד מישראל לשום לדי' יתב' מבטחו, ולא יירא על גופו במקום שיוכל לתת כבוד לדי' ברוך הוא ולעמו.
38. **דברי הימים ב, לה, ג-** ... עבדו את ד' א-להיכם ואת עמו ישראל.
39. **רמב"ם הלכות מלכים פרק ז הלכה טו-** מי האיש הירא ורך הלבב כמשמעו, שאין בלבו כח לעמוד בקשרי המלחמה, ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל **יחוד השם** הוא עושה מלחמה [אפי' במלחמת הרשות] וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונם מלבו ויפנה מכל דבר **למלחמה**, וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה, שנאמר 'אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם', ולא עוד אלא **שכל דמי ישראל תלויין בצוארו**, ואם לא נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו, הרי זה כמי ששפך דמי הכל, שנאמר 'ולא ימס את לבב אחיו כלבבו', והרי מפורש בקבלה 'ארור עושה מלאכת ה' רמיה **וארור מונע חרב מודם** (יר' מח, י), וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו **לקדש את השם בלבד**...
40. **הראי"ה קוק, עקבי הצאן, עמ' קלח-** אז תהיה השפעה קולטורית אמתית לישראל בעולם, שעם חשוב **משפיע** לא רק בפרט נפרד ממנו, כי אם בכל עצמיותו.
41. **קהלת ט, טז-** ואמרתי אני טובה חכמה מגבורה **וחכמת המסכן בזויה** ודבריו אינם נשמעים.

42. **תהלים צז, י** - אהבי ד' שנאו רע שמר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם.

43. **רמב"ם, הל' מלכים ומלחמותיהם, ד, י** - ותהיה מגמתו ומחשבתו להרים דת האמת ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ד'.

44. **רמב"ם, מורה נבוכים ג, לה** - ... המצות התלויות בעונשין... ותועלת אלה פשוטה וברורה, לפי שאם לא יענש המזיק לא יסתלקו הנזקים כלל, ולא ירתע כל מי שזומם להרע. ולא כקלות דעת מי שדמה כי זניחת העונשין רחמים על בני אדם, אלא היא עצם האכזריות **עליהם** והפסד סדר המדינה, אלא הרחמים מה שצוה בו יתעלה ישופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך'.

45. **מאמרי הראיה, עמ' 429** - הנה עיקר מדת התורה היא חסד. כמש"כ... 'תורת חיים ואהבת חסד'. אמנם שלמות התורה ושורש האמונה שיהיו כל המדות כלולות בה בסוד האחדות, וגם מדת האכזריות כשמשמשים ממנה לקדושה היא דבר המשלים את התורה... כשעל פי התורה מזדמן שצריך למסור נפשו למדות אכזריות כדי לקדש שם שמים. [אך] אצל איש בעל מדות טובות הוא דבר קל למסור נפשו ועצמו במקום הצריך, אבל להיות **אכזרי על אחרים** הוא דבר יותר כבד ומנוגד למדות הטובות. אך כשמזדמן שהשעה צריכה לכך נאמר ע"ז 'ארור מונע חרבו מדם' (ירמיה מח, ו), **ושאול נכשל** בחמלתו על עמלק... ומזה אנו יכולים להכיר כח הגבורות הקדושות הנכללות בתוה"ק, שאורייתא בגבורה איתיהיבת. ובאמת, **הרואה מרחוק** אדם מתנהג במדת אכזריות אינו יכול לצייר שעוצם עיקר כוונתו לקדושה ולחסד אמיתי, רק מי שמגיע למעלה זו הוא בא למקום איש כזה ורואה איך **כל מחשבתו היא רק לחסד... ע"י מדת אכזריותו**.

46. **עקבי הצאן, עמ' קיט-קכ** - הוא צריך לעולם להרחיב את גבול הדעה שלה... בלב אמיץ, בלא יראה בלא מגור ופחד כלל. הפחד... השפיל את הנפש הכללית של עם זה האזור בגבורה, עד שנעשה מלא מגור ופחד **מכל מחשבה** ורעיון, וממילא מכל חפץ **פועל** ומעשה גדול וכולל... **ההצלה היותר נכבדה לעמנו** לעת כזאת היא **הסרת הפחד**... אשר דבק בו... ממשך ימי **הגלות** והרדיפות של שונאי השפלים והרעים. גם על איש יחידי אין השכינה שורה כי-אם על חכם גבור ועשיר (שבת צב ע"א; כסף משנה, הל' יסודי התורה ז, א: "משמע בגמרא דגבור כפשוטו, שיהא בעל כח"), ואינה שורה אלא מתוך שמחה, וקל-וחומר על הגוי כולו".

אגרות הראיה ב, עמ' רסב - מורך הלב הוא גם כן בכלל המדות האסורות... שהננו חייבים להזהר מארסה.

47. **אורות, עמ' קלח- מסירות נפש**... גבורת-רעם זו היא המביא לה באחרית הימים את הישועה המוחלטת.

48. **עין איה, שבת ט, קמג** - ותכונת מסירות נפש, היא הקדושה העליונה, המגלה שכל נטיות החיים וגילוייהם דברים טפלים הם... וזאת היא תכונת האמת של כנסת ישראל בעצמיות מהותה, שלגבי העליוניות הזאת כל סיג ומחשך הוא רק צדדי ומום עובר. ויכול המעין השוטף הזה, המלא עז חיים של קדושה א-להית נאמנה, לשטוף בעזו את כל החלאה החצונה המקרית.

49. **רמב"ם, מורה נבוכים, חלק ב, מה** - תחילת מדרגות הנבואה - שילוח לאיש עזר א-לוהים שיניעהו ויזרזהו למעשה טוב גדול, כהצלת קהל ישובים מקהל רעים, או הציל חשוב וגדול... וימצא מעצמו לזה מניע ומביא לעשות - וזאת תקרא 'רוח ד'', והאיש אשר ילוה אליו זה הענין יאמר עליו שיצלחה עליו רוח ד', או 'לבשה אותו רוח ד', או 'נחה עליו רוח ד', או 'היה ד' עמו', וכיוצא באלו השמות. וזאת היא מדרגת 'שופטי ישראל' כולם... ודע כי בדומה לכח הזה לא נפרד ממש רבנו מעת שהגיע לגיל הבגרות, ולפיכך נתעורר להרוג את המצרי.

50. **רמב"ן דברים פרק כג, י** - "ונשמרת מכל דבר רע... והיה מחניך קדוש"- והנכון בעיני בענין המצוה הזאת, כי הכתוב יזהיר **בעת אשר החטא מצוי** בו. והידוע במנהגי המחנות היוצאות למלחמה, כי יאכלו כל תועבה, יגזלו ויחמסו ולא יתבוששו אפילו בניאוף וכל נבלה, הישר בבני אדם בטבעו יתלבש אכזריות וחמה כצאת מחנה על אויב. ועל כן הזהיר בו הכתוב, "ונשמרת מכל דבר רע"... כי מלבד האזהרות שבאו

באלה העבירות החמורות יוסיף לאו במחנה שנשמר בו מכל אלו העבירות, שלא תסתלק השכינה מישראל אשר שם, כאשר אמר "כי ד' א-להיך מתהלך בקרב מחנך (...והיה מחנך קדוש...").

51. הראי"ה קוק, אורות הקודש ג, מוסר הקודש, עמ' קמז - היסוד הכללי - קא
האדם צריך להחליץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו סובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים גשמיים ורוחניים, המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה.

סיכום חשיבות הגבורה הפיזית בתורת מרן הרב קוק זצ"ל
א. תורת ארץ ישראל: איחוד ההפכים מגלה אחדות הא-להים

ב. חיוניות ההשתדלות האנושית

ג. חשיבות ההגנה והרתעה- פיקוח נפש לפרט ולכלל – גבורה של "ריבוי חיים" ותחיית המתים ולא המתת החיים.

ד. אהבת ישראל פרטית ולאומית

ה. כיבוש ארץ ישראל

ו. ניצחון ישראל - קידוש ה', הפסד ישראל - חילול ה'

ז. רק מעצמה משפיעה

ח. להילחם ברע העולמי

ט. גבורת הגוף ככלי לגבורת הנפש והמחשבה

י. ביטוי מאלף למסירות נפש אלטרואיסטי - טעם הבריאה